

Tarinan kertoo:
Tenho Heikkilä
Kälviä

Tääl Pohjanlahden rannalla

Kuinka moni meistä kälviäläisistä tiedostaa, että asumme rannikkopitäjässä? Vaikka kuntakeskuksesta on vajaat 10 km meren rantaan, tuntuu siltä, että on paljon ihmisiä, jotka eivät tunne omaa rannikkoamme juuri lainkaan. Tarkoituksemme on tutustuttaa sinut tähän suurenmoiseen rikkauteemme ja niihin mahdollisuuksiin, mitä siellä on meidän virkistykseksemme, jos vain haluamme käyttää kauniin rannikkomme ja saaristomme suomat elämykset hyväksemme.

Mitenkä sitten pääset rannalle? Sinun on hakeuduttava Peitson huoltoasemalta alkavalle vanhalle Ouluntielle. Sieltä on monia tieyhteyksiä rantaan. Peitsolta etelään on ensin tie Kakkarluodon huvila-alueelle. Sillä niemellä on toinen toistaan miellyttävämpää huvilamiljöötä.

Ja sitten Ruotsalon kylän alkaessa onkin tärkein yhdystie tie Rytikarin vuosisataiseen kalasatamaan. Sieltä vanhojen kalalatojen reunustamalta rannalta sinulla on mahdollisuus saada koko kesäinen laituripaikka veneellesi, upeiden huviveneiden, jyhkeiden kalastajaveneiden ja kymmenien pienveneiden rinnalle.

Ruotsalon kylältä alkaa viime kesänä täysremontin saanut, öljysorapintainen tie, joka palvelee lähes sadan huvilan, Outokummun virkistys- ja loma-alueen, Kälviän seurakunnan ja kunnan yhteisen, suurenmoisen leirikeskuksen kuin myös uuden, toivon mukaan, rakennettavaksi tulevan veneilysataman liikennettä.

Jatkojoelta, Kerolan talojen luota lähtee idyllinen tie, joka johtaa Granööseen ja Konginkariin. Tämän tien varressa, koivutiellä, Kälviänjoen suulla ja Konginkarissa on selvästi aistittavissa "historian siipien havinaa", jossa olisi ainekset moneenkin kertomukseen. Konginkariiltakin saattaa olla vielä saatavissa laituripaikkoja veneille.

Kokkolan Korpilahden kylältä, Finnilän talojen läheltä erkanee tie, joka johtaa Friisin kylän kautta Kälviän puolelle Puotiniemeen. Siellä aivan kaupungin rajalla on pieni satamapaikka, joka palvelee Puotiniemen saariston huvila-asutusta. Puotiniemen talon miellyttävä isäntäväki, on aina valmis keskusteluun ja vastaamaan seudun jännittävää menneisyyttä koskeviin kysymyksiin.

Ja nyt hyvä ystävä, menemme Rytikarille. Nousemme Niemen Kain veneeseen ja lähdemme vesille. Tarkoituksemme on antaa sinulle yleiskuva rannikostamme aina aavan ulapan äärille saakka.

Kun nyt lähdemme ajamaan viitoitettua reittiä ulos, voimme tarkastella ympäristöämme. Rytikarin lahden molemmilla puolilla kiinnittää huomion monikymmenlukuinen huvila-asutus. Lahden suulla on sitten vehmas ja miltei rakentamaton Kunnarinpauhan saari, jota mm. Tyko Hagman on kutsunut kirjassaan Pohjanlahden helmeksi. Venereitti noudattelee kauas merelle ulottuvan Ruotsalon niemen ja Pirskerin rantaa. Ohitamme Riuttakarien ja Kuninkaankarin kauniit rantanäkymät. Monilla puuttomilla luodoilla ja kareilla lukuisat vesilinnut istuvat rantakivillä ja pyrähtelevät pakoon lähestyessämme.

Nyt avautuu eteemme kauas ulapalle jatkuva Laakojen saaririvistö. Ne ovat merelle ulottuva jatko Ruotsalon niemen ja Pirskerin muodostamalle harjanteelle. Saarten nimet Klippi, Paskalaaka, Somerolaaka, Tupalaaka ja puuton Kraaseri. Näistä neljä ulointa siirtyivät Kälviän kuntaan kuuluviksi Lohtajan kunnasta v. 1989 tapahtuneessa "Miltei verettömässä, merirajan tarkistuksessa".

Nyt suuntaamme kulkunne retkemme pääkohteeseen, Krunniin. Sinne on merimatkaa Rytikarista toistakymmentä kilometriä. Siellä on sijainnut jo vuosisatoja kalastusyhdyskunta ja tukikohta avomerikalastajille. Saaren korkeimmalla kalliolla sijaitsee ikivanha kalastusmajakkarakennus, joka on nyt kotiseutuihmisten hellässä hoivassa. Se on ohjannut entisaikaisten verkkokalastajat pimeässä kotisatamaan, kaukaisilta matalikoilta Mäntästä ja Hoijakalta. Kun rantaudunne lukuisten kalamajojen ja latojen reunustamaan satamapoukamaan kauniina myöhäissyksyn päivänä, voimme havaita, että kesäinen vilske on loppunut. Satamassa on vain yksi kalastajavene. Eläkkeellä oleva kalastajapariskunta viettää koko kesän jatkuneen kämppäilynsä viimeisiä päiviä. Tulet havaitsemaan, että vanhojen kalastajien juttusilla on syytä käydä Krunnissa pistäytyessäsi. Jännittäviä ja hauskoja juttuja riittää. Nytkin saat jäädä ihmettelemään, missä ne kalastajain verkot viime yönä olivat, kun "laskin ne tuahan Kraatarin säärelle". Vanhat merelliset paikannimet olisikin pikaisesti tallennettava, ennen kuin viimeiset asiantuntijat ovat poistuneet keskuudestamme.

Krunnin "ulkopäässä" on käytävä. Täällä jyhkeä kallioranta laskeutuu rannattoman meren syliin. On ihmeellistä tajuta, että tuo sama aalto, joka täällä pesee sileätä kalliota, on hyväillyt kaikkia maailman rantoja. Tällaisena kauniina ja tyynenä päivänä on suurenmoista istuskella eväitään syömässä. Mutta myös rajun syysmyrskyn raivotessa, jolloinka kylmä suolavesipärske kastelee kasvosi vielä kymmenienkin metrien päässä rannasta, voi nauttia omalla tavallaan.

Kun nyt lähdemme paluumatkalle, seuraamme toista reittiä. Se sivuaa rannikkomme suurinta saarta Poroluotoa. Sen eteläpäässä on erään turhan rakentamisen muistomerkkejä. Rapautuvia sementtipollareita ja vähäinen aallonmurtaja. Puutavaralauttojenko kiinnittämiseen tarkoitettu? Vaiko torpedoveneiden? Kukapa tietää, mutta yhtään lauttaa tai alusta niihin ei ole kiinnitetty. Onpahan pikkupojilla ollut kalliit onkipaikat.

Konginkarissa poiketen palailemme sokkeloista ja suurenmoisen kaunista saaristoreittiä Pirskerinsalmen kautta leirikeskukseen editse takaisin Rytikarin satamaan.

Toivottavasti olet nyt kiinnostunut rannikostamme ja sen suomista mahdollisuuksista. "Ei muuta ko mukaan veneilemään, mökkeilemään, uimaan ja kalastamaan. Ja myös talvella. Miksi ajaa satoja kilometrejä etsimään keväthankia, kun oman saaristomme hankikelit luovat hiihtoretkeilyyn erinomaiset puitteet. Oletko pilkkimies tai -nainen? Ennätyssaaliit saatiin Konginkarin ympäristöstä. Jopa yli viisikymmentä kiloa kaunista meriahventa ja siikaa päivässä, vapaa kohti."

Mottomme onkin: Älä mene merta edemmäs kalaan!

Kai ja Tenho

Tarina on julkaistu Kälviän Joulu -lehdessä 1993.